

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
BRNO

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

JZD upuštěno. Tento záměr byl však bez vědomí památkových orgánů realizován v roce 1986, kdy byla podstatná část tvrziště zničena.

Výzkumem byla zachycena část patrně věžovitě stavby na kamenném základu a se zahluobeným suterénem (max. hloubka - 160 cm). Stavba byla dřevěná, stěny byly omazány hlínou (nálezy zuhelnatělých dřev a mazanice), její předpokládané rozměry byly 10 x 6 m. Na ostatní ploše tvrziště se nepodařilo prokázat stopy další zástavby, negativní byly i pokusy zachytit zbytky fortifikace vlastního jádra tvrze. Poměrně početná kolekce archeologického materiálu, získaného během výzkumu (keramika, železné předměty) umožňuje datovat vznik tvrze na počátek druhé poloviny 13. století, v téže době vznikl nedaleko dodnes dochovaný kostelík sv. Jakuba Většího. Zánik tvrze nastal někdy před polovinou 14. století a její funkci zřejmě převzalo nové zeměpanské sídlo v Malenovicích. Tečovická tvrz byla sídlem vládkyho rodu s predikátem "z Buňova" a není vyloučeno, že kněz Milíč, uváděný při prodeji tečovického zboží roku 1350 je totožný se známým Janem Milíčem z Kroměříže.

E r f o r s c h u n g d e r m i t t e l a l t e r l i c h e n F e s t e -
w ü s t u n g i n T e č o v i c e (B e z . Z l í n) . E s w u r d e e i n e
R e t t u n g s g r a b u n g a u f d e n R e s t e n d e r F e s t e i n T e č o v i c e i n d e r L a g e " H r á d e k " r e a l i -
s i e r t , d i e s p ů r b a r d u r c h d e n v o r h e r i g e n A u s b a u v o n W i r t s c h a f t s g e b ä u d e n d e r h i e s i -
g e n L P G z e r s t ö r t w u r d e . M a n h a t h i e r S p u r e n e i n e s l ä n g l i c h e n B a u e s a u s H o l z m i t
S t e i n f u n d a m e n t e n f e s t g e s t e l l t . D a s O b j e k t k a n n m a n i n d i e Z e i t d e r 2 . H ä l f t e d e s
13 . J h . u n d i n d i e 1 . H ä l f t e d e s 14 . J h . d a t i e r e n .

ZÁCHRANNÉ PRÁCE NA "HRADISKU" U KOZLOVA (okr. Žďár n. Sáz.)

Lumír P o l á č e k , AÚ ČSAV Brno

(Obr. 24)

Středověké opevnění na "Hradisku" nad Olešničkou, dnes částí Štěpánova n. Svratkou, se pro svou exponovanou polohu nad údolím Svratky stalo již podruhé obětí budování telekomunikací. Do vlastního jádra fortifikace, zhruba čtvercové nízké vyvýšeniny při východním okraji opevněného prostoru, byl k dosud stojícím dvěma objektům retranslace zahluoben v červnu 1989 základ pro nový stožár. Základová jáma o rozměrech 4x4 m a hloubce 2 m, vybagrovaná v SZ rohu vyvýšeniny, porušila vnitřní roh kamenné stavby, přičemž prořala destruktivní a podlahovou vrstvu objektu. Záchranné práce, provedené ve fázi, kdy bylo možné už jen dokumentovat stav porušení, potvrdily předpoklad existence pozůstatků kamenné budovy ve zmíněné vyvýšenině. Vše nasvědčuje tomu, že šlo o obytnou věž s rozměry ca 9x9 m, jejíž přízemí bylo přístupné vchodem v úrovni terénu přibližně uprostřed záp. stěny. Podlahu tvořila 20-30 cm silná vrstva jílu, která obsahovala ojedinělé zlomky keramiky a železné předměty (2 šipky, ostruhu, hřebíky), rámcově datované do 14. století (Poláček 1990, 418-419).

Budování nového stožáru si rovněž vyžádalo zplanýrování celé severní poloviny sídla včetně příkopu, který přetínal šíji ostrohu a podkovovitě se stáčel podél bočních stran sídla. V neporušené podobě máme opevnění dokumentováno na terénním náčrtu M. Plačka (1986, 191, obr. 1) a na půdorysném schématu pořízeném při povr-

chovém průzkumu v roce 1984 (Poláček 1990, obr. 14:9).

Podle dosavadních zjištění patří toto opevnění k typu drobných opevněných sídel, kde jedinou kamennou obytnou a obrannou stavbou byla hranolová obytná věž. Opevněný prostor, při jehož okraji věž stála, dnes nejeví žádné stopy kamenného ohrazení. Svým charakterem se hrádek nejvíce blíží opevněným sídlům nižší šlechty. V našem případě lze uvažovat o spojení se zemany, kteří se od roku 1360 píší po Olešničce (ZDB III, 543; Tenora 1907, 140-149), ačkoliv se jejich sídlo hledá v dalších dvou polohách přímo v Olešničce (Jurman-Štarha 1985, 220) a navíc Olešnička patřila r.1386 ke zboží hradu Pyšolce (Tenora 1907, 32).

Nedořešenou zůstává rovněž otázka interpretace druhého opevnění, které leží na postranním hřebínku, spadajícím od popsané horní fortifikace do údolí Svratky k Olešničce. Úzká skalnatá šíje se stopami zdiva v úseku asi 22 m, kterou ohraničoval ze sev. strany šíjový příkop, ukazuje na protáhlou stavbu. Příčné zdi, zachované ve srázu po obou stranách šíje, byly snad součástí opevnění. Absence nálezu a torzovitost dochované podoby nedovolují bližší datování této fortifikace ani bezpečně určení její funkce a vztahu k horní fortifikaci (předsunutě opevnění nebo dvě samostatná sídla?). Zde je potřeba zvláště zdůraznit exponovanou polohu nad údolím, příhodnou pro strážní funkci.

L i t e r a t u r a :

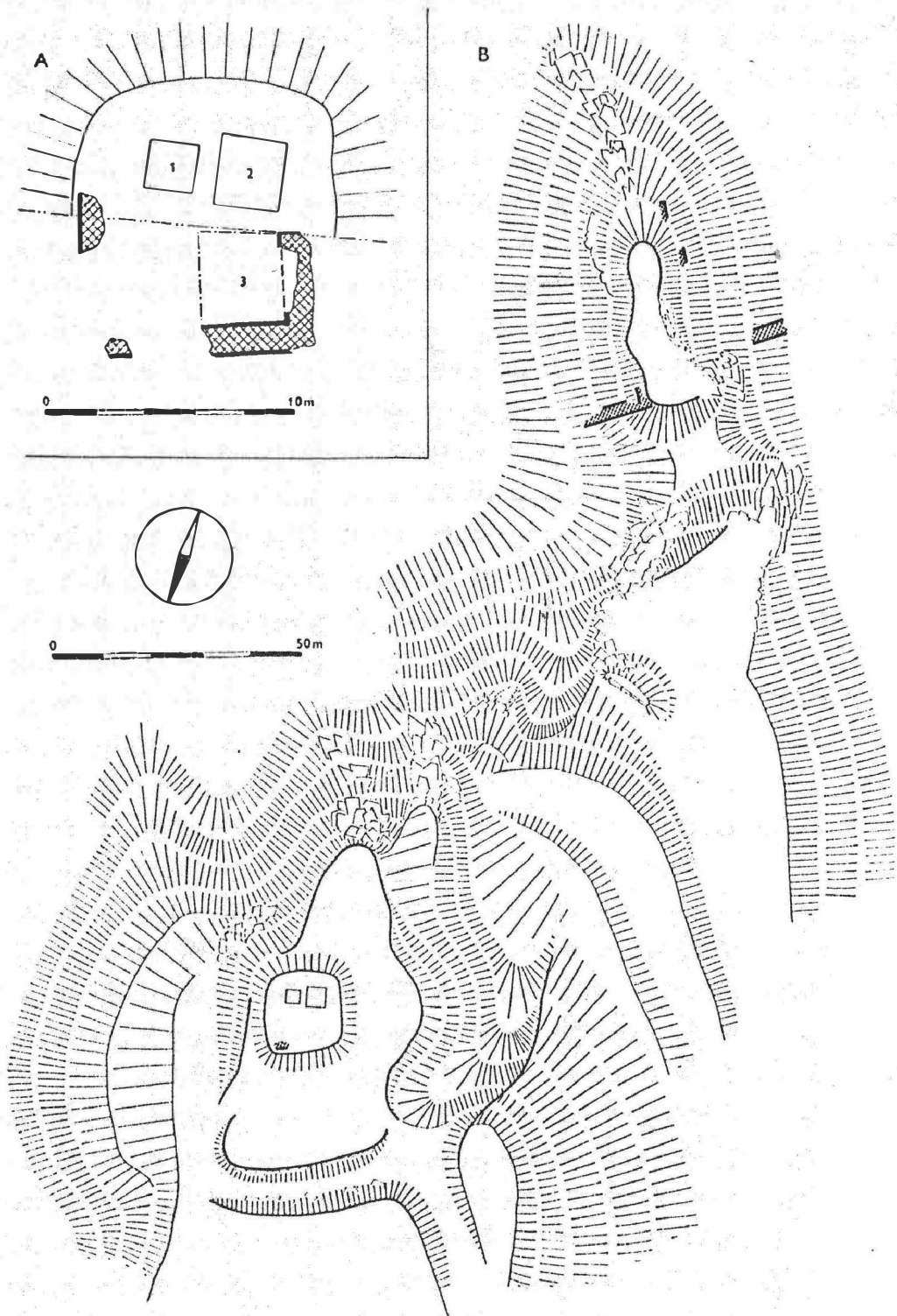
Jurman, H. - Štarha, I. 1985: Jedna, dvě nebo tři tvrze v Olešničce?, VVM XXXVII, 210-220.

Plaček, M. 1986: Hrady v horním povodí Svratky, AH-11, 189-200.

Poláček, L. 1990: Feudální sídla v povodí Bystřice, Medvědičky a Bobrůvky ve světle archeologických nálezů, Sborník příspěvků k osmdesátým narozeninám akademika Josefa Poulíka, 407-425, Brno.

Tenora, J. 1907: Vlastivěda moravská, Bystřický (n.P.) okres. Brno.

R e t t u n g s a r b e i t e n
a u f " H r a d i s k o " b e i K o z l o v (B e z . Ž ě á r n .
S á z .) . Die Errichtung eines neuen Retranslationsmastes auf dem Berg "Hradisko" bei Kozlov störte den Raum einer kleinen mittelalterlichen Befestigung. Das Mastfundament wurde direkt in den Kern des Hausberges eingetieft - einer regelmäßigen quadratischen Erhebung, welche die Überreste eines steinernen Wohnturmes mit den Ausmaßen von ungefähr 9 x 9 m verbarg. Durch die Grabung wurde festgestellt, daß das Erdgeschoß des Baues von der Westseite durch einen Eingang im Terrainniveau zugänglich war. Die in der lehmigen Fußbodenschicht des Erdgeschosses gewonnenen Funde datieren den Bau in das 14. Jahrhundert. Der Mastbau erforderte auch die Planierung der gesamten nördlichen Hälfte des Sitzes, dessen Gestalt uns die Grundrißskizzen dokumentieren, die vor nicht langer Zeit erstellt wurden. Der Hausberg könnte Sitz des lokalen Wladikageschlechtes sein, das sich seit dem Jahre 1360 nach Olešnička, heute Teil von Štěpánov n. Svratkou schreibt. Die Interpretation kompliziert jedoch die Tatsache, daß sich 100 m SW der angeführten Befestigung auf einem in das Tal zur Olešnička abfallenden Kamm eine weitere Befestigung befindet. Die Beziehung beider Fortifikationen ist bisher unklar, der exponierten Lage ober dem Svratkatal wegen läßt sich nicht einmal eine Wachpostenfunktion ausschließen.

Obr. 24.

Kozlov (okr. Žďár n. Sáz.), "Hradisko". Půdorysná dispozice obou fortifikací (B: stav v roce 1984) a jádro severní fortifikace (a) s dosud stojícími objekty retranslace (1,2), základovou jámou nově budovaného stožáru (3) a zjištěným zdivem kamenné stavby (šrafovaně). - Grundrissdisposition beider Fortifikationen (B: Zustand aus dem Jahre 1984) und Kern der nördlichen Fortifikation mit bisher stehenden Objekten der Retranslation (1,2), der Fundamentgrube des neugebauten Mastbaumes (3) und festgestelltter Mauerngung des Steinbaues (Schraffur).

PREHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR, Brno, Koliště 17/19
- Odpovědný redaktor: Dr. J. Tejral
- Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchliková
- Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
- Kresby: A. Krechlerová
- Titulní list: nákončí v anglokarolinském stylu z Brna-Líšně, měř. 2 : 1
- Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
- Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
- Náklad: 450 ks — neprodejné
- Vydáno jako rukopis